

Una crida a l'esperança

Mn. Joan Costa

Una de les constatacions sociològiques del nostre món, especialment a Occident, és la realitat d'una societat polièdrica i alhora centrípeta, on les tensions creixen i les contradiccions augmenten. Hi ha de tot i a tot arreu, i molt que no és bo.

En la carta apostòlica *Ecclesia in Europa*, Joan Pau II descrivia la situació europea tot indicant que l'aspecte més significatiu era l'*enfosquiment de l'esperança*. N'assenyalava, alhora, els signes, que es manifesten per la pèrdua de la memòria i de l'herència cristiana, l'agnosticisme pràctic, la indiferència religiosa, la por a afrontar el futur, que hom constata amb la buidor interior, la pèrdua del sentit de la vida, el davallament de la natalitat, la disminució de les vocacions i el rebuig a assumir decisions definitives, la fragmentació de l'existència, que duu a la soledat de moltes persones, a divisions, a crisis familiars, a conflictes ètnics, a tensions interreligioses, a l'egocentrisme de persones i grups, a la indiferència ètica, a la recerca dels propis interessos i a un minvament de la solidaritat. No és un panorama gaire atractiu! Però no acaba aquí.

Quant al valor i la dignitat de la persona humana, en l'encíclica *Evangelium vitae* el mateix pontífex ofereix una altra descripció de la societat amb trets alarmants que qualifica de *cultura de la mort*, conseqüència de la pèrdua de l'esperança i de la incapacitat d'estimació vertadera. Situacions de violència, odis, interessos contraposats, comerç d'armament, desequilibris ecològics, droga, determinats models de pràctica de la sexualitat, que cristal·litzen en atemptats contra la vida naixent i terminal.

Benet XVI, en l'encíclica, *Caritas in veritate*, aporta una ulterior descripció del món globalitzat, posant al dia el que digué el Concili: creixen alhora la riquesa i les desigualtats, les disparitats feridores, la corrupció, la il·legalitat, la manca de respecte dels drets humans dels treballadors, els desviaments dels ajuts internacionals, el proteccionisme dels coneixements, els frenatges del procés de desenvolupament. El nou context econòmic-comercial ha modificat el poder polític dels Estats. El mercat, esdevingut global, ha estimulat la cerca d'àrees de producció de baix cost, la qual cosa ha provocat noves formes de competència entre els Estats, la reducció de la xarxa de seguretat social i de la seva capacitat d'acció i la multiplicació de dificultats per a les organitzacions sindicals. Hi ha també problemes de mobilitat laboral, la incertesa de les condicions de treball, l'atur, la dependència prolongada quant a l'assistència pública o privada, que mina la creativitat personal i les relacions familiars. La interacció de les cultures ha crescut notablement; aquesta dada positiva comporta, però, un doble risc: el de l'eclecticisme cultural (amb el consegüent relativisme) i el del rebaixament cultural (amb la consegüent pèrdua de les tradicions dels diversos pobles i la reducció de l'home a mera dada cultural). Persisteix i creix el problema de la fam. Sorgeixen nous problemes

vinculats amb l'acolliment de la vida. En les societats on es nega la vida o se n'afebleix l'acolliment se'n ressent en el servei al veritable bé de l'home i les formes d'acolliment per a la vida social. Trobem alhora problemes vinculats amb el dret de llibertat religiosa, al fanatisme religiós i a la promoció de la indiferència religiosa o de l'ateisme pràctic.

Els diaris n'estan plens, de notícies, que reflecteixen tot aquest desori. Per què hem arribat aquí? Què ens hi ha dut? El papa polonès hi troba causes com ara el clima social, els factors del qual són culturals, psicològics, econòmics i les estructures de pecat. Ara bé aquestes causes deriven d'unes altres més profundes, com el fet d'haver trencat el lligam entre veritat i llibertat, i encara més, tot això ha estat la conseqüència de l'eclipsi de Déu, que duu alhora a l'eclipsi de la persona i de la seva dignitat. Premem-ne nota!

Com podem retornar l'esperança a aquest nostre món que no només l'ha enfosquida, sinó que ben sovint l'ha perduda?

N'hi ha que postulen camins que prescindeixen de Déu. Les noves espiritualitats, com ara el *new age*, força present de manera atemàtica i sovint inconscient, en el fons manifesten el desencant de les ideologies, de la vida política, de les grans religions, de les institucions i un veritable anhel d'espiritualitat. Això no obstant, un món on la gent es fabrica un déu a la seva manera porta inexorablement a la desesperança, perquè un déu fet a mida no salva.

Les ideologies de l'època moderna també han intentat donar respostes a la manca d'esperança tot desenvolupant —amb paraules de Benet XVI— «l'esperança de la instauració d'un món perfecte que semblava poder-se aconseguir gràcies als coneixements de la ciència i a una política fundada científicament. Així, l'esperança bíblica del regne de Déu ha estat reemplaçada per l'esperança del regne de l'home, per l'esperança d'un món millor que seria el vertader regne de déu. [...] Però al llarg del temps es va veure clarament que aquesta esperança es va allunyant cada cop més». Com assenyala magistralment aquest pontífex en l'encíclica *Spe salvi*, però, una esperança que no està oberta a tots i per sempre no és veritable esperança, i una esperança sustentada només en estructures acaba anant contra la llibertat i, en darrer terme, contra el mateix home; per això les ideologies han constatat la seva incapacitat de canviar realment el món i d'omplir-lo d'esperança.

Per tot això, «l'home necessita Déu, sinó queda sense esperança. [...] Per tant —prosegueix el papa Benet—, no hi ha dubte que un regne de Déu instaurat sense Déu —un regne, doncs, només de l'home— desemboca inevitablement en “el final pervers” de totes les coses descrit per Kant: ho hem vist i ho continuem veient sempre una vegada i una altra». Això ens ha de fer reflexionar. No són les ideologies de cap mena les que redimeixen l'home; l'home és redimit només per l'amor. Però només «si hi ha aquest amor absolut amb la seva certesa absoluta, llavors —només llavors— l'home és redimit. Qui no coneix Déu, encara que tingui moltes esperances, en el fons està sense

esperança, sense la gran esperança que sosté tota la vida. La verdadera, la gran esperança de l'home que resisteix malgrat totes les desil·lusions, només pot ser Déu, el Déu que ens ha estimat i que ens continua estimant *fins a l'extrem* [...]. El seu regne no és un més enllà imaginari, situat en un futur que mai no arriba; el seu regne està present allí on ell és estimat i on el seu amor ens aconsegueix. Només el seu amor ens dóna la possibilitat de perseverar cada dia amb tota sobrietat, sense perdre l'impuls de l'esperança, en un món que per la seva naturalesa és imperfecte. I, al mateix temps, el seu amor és per a nosaltres la garantia que hi ha allò que només arribem a intuir vagament i que, això no obstant, esperem en el més íntim del nostre ser: la vida que és *realment* vida.

Per retornar l'esperança cal, doncs, alçar els ulls vers Déu, enfortir la fe, i en creure, podem tenir motius d'esperar i, perquè esperem, serem constants en l'amor, l'única manera de ser i de viure que pot canviar el nostre món. La vida teològica esdevé la força transformadora més poderosa de la història.